

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ДИСКУРС: СОЦІАТИВНО-ІНФЛУКТИВНА СТРАТЕГІЯ

LINGUISTIC DISCOURSE: SOCIATIVE-INFLUCTIVE STRATEGY

Романченко А.П.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри української мови*

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

У статті виокремлено та охарактеризовано соціативно-інфлуктивну стратегію на матеріалі наукового лінгвістичного дискурсу. Розглянуто комунікативні тактики вказаної стратегії: побажання, подяка, похвала й комплімент. Зазначено, що вони відображають позитивне оцінювання адресата, його професійної діяльності, емоційного стану адресанта щодо майбутнього чи минулого. Автор вважає, що подяка, похвала й комплімент апелюють до сфери минулого адресата, побажання – до його майбутнього. Перші з них проаналізовано як комунікативні ходи, що базуються на завершених діях об'єкта позитивного оцінювання, а оптативний комунікативний хід – як такий, що зорієнтований на перспективу.

Ключові слова: соціативно-інфлуктивна стратегія, тактика, комунікативний хід, учений, лінгвістичний дискурс.

В статье выделена и охарактеризована социативно-инфлуктивная стратегия на материале научного лингвистического дискурса. Рассмотрены коммуникативные тактики указанной стратегии: пожелание, благодарность, похвала, комплимент. Названные тактики отображают позитивную оценку адресата, его профессиональную деятельность, эмоциональное состояние адресанта относительно прошлого или будущего. Автор считает, что благодарность, похвала и комплимент апеллируют к прошлому адресата, пожелание – к его будущему. Первые из них проанализированы как коммуникативные шаги, которые базируются на завершённых действиях объекта позитивного оценивания, а оптативный коммуникативный ход – как ориентированный на перспективу.

Ключевые слова: социативно-инфлуктивная стратегия, тактика, коммуникативный ход, ученый, лингвистический дискурс.

The article outlines and characterizes sociative-influctive strategy on the material of scientific linguistic discourse. The communication tactics of the mentioned strategy such as wish, gratitude, praise and compliment are considered. It's indicated that they are aimed at displaying positive evaluation of the addressee, professional activity of the addressee and emotional state of the addressant in relation to his future or past. The author believes that gratitude, praise and compliment as tactics of a scientist's linguistic discourse appeal to the past of an addressee and wishes – to his future. The first of them analyzed as communicative moves based on the completed actions of the object of positive evaluation and the optative communicative move is analyzed as perspective oriented.

Key words: sociative-influctive strategy, tactic, communicative move, scientist, linguistic discourse.

Постановка проблеми. Наукову комунікацію в українському мовознавстві вивчають у різних аспектах: із кута зору структурної організації окремих жанрів, семантико-синтаксичних параметрів, функційно-стилістичних особливостей, реалізації інтенцій аргументування, а також з огляду на розвиток та культуру наукового тексту тощо (С.Ю. Дашкова, О.А. Должич, З.І. Висоцька, О.М. Гніздечко, Н.С. Доронкіна, С.В. Єлісеєва, С.Я. Єрмоленко, О.В. Єрченко, А.П. Коваль, Г.І. Крохмальна, І.П. Левчук, О.В. Михайлова, Н.Ф. Непійвода, Г.С. Онуфрієнко, О.М. Семенов, І.А. Синиця, І.А. Скрипак, П.В. Токарева, С.Т. Шабат-Савка).

Огляд останніх публікацій. Останнім часом дослідників цікавить комплекс проблем, пов'язаний із виокремленням комунікативних стратегій і тактик. На матеріалі наукового дискурсу цими питаннями опікуються українські та зарубіжні лінгвісти (О.Л. Балацька, О.Б. Га-

лицька, О.М. Ільченко, Н.В. Карпусенко, О.П. Марюхін, А.М. Морева, Н.М. Пільгуй, І.А. Скрипак, Л.В. Сологуб, А.В. Ярхо, Т.В. Яхонтова та ін.). Вивчено проблеми дефінування, основних категорій, типології дискурсів, жанрів наукового дискурсу, досліджено комунікативно-прагматичні особливості лінгвістичного дискурсу в аспекті авторизації на матеріалі англомовних наукових статей європейських та американських мовознавців (О.М. Гніздечко, 2005), опрацьовано сучасний німецькомовний науковий дискурс із лінгвістичної проблематики на широкому фактичному матеріалі, описано стратегії репрезентаційної та гармонізаційної спрямованості, що реалізуються за допомогою тактик полегшення декодування інформації, солідаризації з адресатом і привертання уваги адресата, вуалювання негативної думки та зменшення впливу на адресата (О.Б. Галицька, 2008, 2009), кваліфіковано наукову критику як дискурсивну сутність, як компонент англомовної

статті, як стратегію, що реалізується за допомогою формальних, змістових і прагматичних засобів (О.Л. Балацька, 2013). Українськомовний лінгвістичний дискурс із погляду комунікативної лінгвістики ще мало вивчений, за винятком окремих стратегій і тактик.

Мета статті – виокремити комунікативні тактики соціативно-інфлюктивної стратегії, проаналізувати мовні маркери кожної з них на матеріалі українськомовного лінгвістичного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на класифікацію мовленнєвих актів американського логіка Дж. Сьорля, який серед інших запропонував розрізняти експресиви як такі, що передають психологічний стан адресанта [22; 23], а також на подальші розробки семантики оцінки (Н. Бігунова [2], О. Вольф [4], Г. Приходько [6], Н. Трофимова [11; 12]), вважаємо за можливе кваліфікувати стратегію, скеровану на вияв симпатії й подяки, позитивного сприйняття наукової концепції, доробку адресата як соціально-інфлюктивну. Мотивуємо це тим, що в межах експресивів розрізняють ті, що зумовлені соціальними конвенціями, і оцінні висловлювання, які належать індивідуальним суб'єктам, метою котрих є вираження власного емоційного стану або вплив на емоційний стан адресата [4, с. 167]. Крім того, експресиви виражають визнання адресата членом однієї з адресантом соціальної групи (привітання, побажання, подяка, вибачення ідентифікуються як соціативи) або емоційно-оцінне ставлення адресанта до адресата (похвала, комплімент, лестощі, образа, негативне побажання (визначаються як інфлюктиви)) [12].

Оцінні висловлювання широко представлені в таких жанрах наукового лінгвістичного дискурсу, як рецензія, огляд, наукова стаття, вступне слово до монографії чи збірника, ювілейна стаття. На відміну від розглядуваних стратегій ввічливості та зближення [17; 8], що застосовні для художнього, буттєвого дискурсів тощо, в науковому дискурсі стратегія, зорієнтована на гармонійне спілкування, на наше переконання, відрізняється певною специфікою й обмеженим функціонуванням експресивів, не містить гіперболізованої оцінки, не має на меті принести задоволення адресату, не є засобом маніпуляції.

Джозеф Семюель Джерард став найуспішнішим американським продавцем у світі, продавши за 15 років понад 13 тисяч автомобілів у салоні Шевроле в Детройті (штат Мічиган). Відомо, що він надсилав своїм клієнтам щомісяця 13-16 тисяч листівок із нагоди різних свят. Завдяки вдало обраній стратегії торговець, а нині ще й один

із популярних авторів книг про маркетинг, член зали слави американського музею, присвяченого впливовим діячам у галузі автомобілебудування, досяг успіху. Наведене лише підтверджує, що етикет, увага до інших людей, конвенційні правила є невід'ємним складником комунікації, що забезпечують її успішність.

Крім загального принципу кооперації як важливого принципу міжособистісного спілкування, розробленого американським логіком Г.-П. Грайсом [19, с. 45], затребуваним у науковому дискурсі є принцип ввічливості (етикетності), сформульований британським дослідником Дж. Лічем [20]. Виокремлені максими забезпечують дотримання етичних норм, що, у свою чергу, створює необхідну атмосферу під час спілкування. У соціативно-інфлюктивній стратегії активовано максими схвалення й симпатії, які сприяють позитивному налаштуванню щодо поглядів іншого та доброзичливому ставленню до нього.

Одна з тактик соціативно-інфлюктивної стратегії в науковому дискурсі, зокрема лінгвістичному, – *тактика побажання*. Психологічною базою побажання – висловленого бажання здійснити, одержати, здобути й т. ін. що-небудь – є надія, очікування на його втілення. Названа тактика функціонує в таких жанрах наукового дискурсу, як рецензія та вітання з нагоди ювілею, подане в науковому журналі. Можливі кілька семантичних варіантів побажання. Один із них – власне побажання з обґрунтуванням, напр.: *Дай тільки Боже Україні висококласних гумористів і сатириків. Вона того потребує і для енергійнішого усунення негараздів, і для піднесення аж занадто часто зіпсованого настрою* (Ю. Карпенко), інший – побажання-благословіння, напр.: *Основні здобутки молодій дослідниці – в майбутньому. Побажую їй великих успіхів* (Ю. Карпенко). Зауважимо, що побажання успіху, репрезентоване в другому прикладі, стосується майбутньої професійної діяльності авторки. Побажання в першому прикладі розглядаємо як ситуативне, пов'язане з перспективою кращого життя, усунення недоліків, чому сприятимуть своїми творами митці-сатирики, на думку автора побажання.

Також побажання може мати форму пропозиції, напр.: *Дуже хотілося б, щоб аналогічні (і бажано вичерпні, з тезами) дані з лінгвістичної україністики з'явилися в авторитетному журналі «Мовознавство»* (Ю. Карпенко). Приводом для побажання в лінгвістичному дискурсі насамперед є наукова діяльність фахівців. Іntenція оптимістичності, що реалізується в тактиці побажання, виражається за допомогою кон'юнктива.

Вирізняють внутрішню та зовнішню бажальність, першу з яких трактують як прагнення адресанта здійснити дію, корисну для нього, а другу – як корисну для когось [13, с. 183]. На нашому матеріалі спостерігаємо поєднання двох типів бажальності, що скероване не тільки для отримання користі для себе, а й для інших, для наукового поступу. Це свого роду спонукування до дії, пропозиція здійснити бажане. С. Т. Шабат-Савка серед оптативних висловлень вирізняє ті, що мають спонукальну семантику [13, с. 185]. Така семантика прозирає крізь усі типи побажань у лінгвістичному дискурсі.

Побаження часто функціонує в комплексі з привітанням, що являє собою інший різновид у реалізації аналізованої тактики. Якщо власне побаження переважно стосується успіхів у подальших дослідженнях, наукових перспектив, то в привітанні з побажанням вказується підстава для вітання (ювілей, публікація, подія) і міститься побаження тривалого життя (*довголіття, довгі роки життя*), напр.: *Кафедра української мови, філологічний факультет ОДУ палко вітають славетного ювіляра й щиро бажають міцного здоров'я та творчого довголіття* (О. Бондар); *Загалом збірник треба з радістю привітати, а семінарові побажати довгих років життя* (Ю. Карпенко). Останній приклад трактуємо як побаження-благословіння науковому заходу. Значимо, що привітання окремо в досліджуваному матеріалі не зафіксовано.

Успішним побажання стає за кількох умов: попередня умова, суть якої полягає в тому, що адресант хоче, щоб настав певний стан справ для адресата; умова щирості, що зводиться до того, що адресант оцінює висловлюваний бажаний стан справ як позитивне для адресата (додамо, або для науковців) та сподівається на те, що так і станеться; сутнісна умова, завдяки якій адресат знатиме про гарне ставлення до себе з боку адресанта [11, с. 74].

Із наведених вище прикладів випливає, що побажання може реалізуватися як побажання здійснити, досягти, здобути щось можливе, необхідне, як пропозиція, як благословіння на подальшу роботу, що реалізується в таких різновидах: власне побажання, побажання-пропозиція, побажання-благословіння. «Оптативний» діапазон залучає до здійснення чогось людину, країну, науку в широкому розумінні.

Мовними маркерами (функторами [3, с. 184], модальними модифікаторами [10, с. 127] за іншою термінологією) висловлення побажань є лексеми й стійкі сполуки *бажати, хотіти, дай*

Боже, виражені дієсловами у формі індикатива, імператива та кон'юнктивна. У різних стилях української мови, крім названих, у ролі функторів для вираження семантики оптативності використовуються також *хотіти, воліти, жадати, прагнути, старатися, намагатися, збиратися, нахвалятися, рватися* та деякі дієслова мислення, вжиті у вторинній функції (*думати, мріяти*) [3, с. 185]. Невеликий репертуар засобів вираження в науковому дискурсі пояснюється формалізованістю побажань й обмеженими можливостями їхньої реалізації в жанрі статті, що є основним науковим жанром.

Приводом для подяки слугує вчинок або діяльність адресата, що уможливило реалізацію задуму адресанта, дало змогу досягти йому певної наукової мети. Подяку вважають ритуальним жанром з огляду на мету – «адекватно реагувати на наявну ситуацію, пов'язану з відносинами між людьми» [7, с. 85] та етикетність спілкування під час комунікативної взаємодії [9, с. 227].

Тактику подяки як вияв почуття вдячності в лінгвістичному дискурсі орієнтовано на конкретних осіб, які сприяли або сприятимуть науковій діяльності адресанта, напр.: *Тут хочу сердечно подякувати Іванові Петровичу Бондаренкові, талановитому перекладачеві тонкої японської лірики і знаному вченому-японісту, доктору філологічних наук, професорові за допомогу в аналізі назви «Тойота», у тому числі кількості рухів при її написанні* (Ю. Карпенко). Тактику подяки застосовують у жанрі наукової статті та вступному слові, напр.: *Усього, за нашими підрахунками (якщо хтось може внести уточнення, то ми будемо вельми вдячні) з 2000 до 2001 року вийшло 33 діалектні словники, словнички, матеріали ...* (О. Бондар); *Під час написання роботи окремі її положення були предметом обговорення на нарадах, що значно вплинуло на їх подальшу розробку; автор скористався порадами В.М. Русанівського, М.І. Толстого, В.Л. Карпової, Н.П. Прилипко, відповідального редактора книги І.Г. Матвіяса, рецензентів С.П. Бевзенка, М.М. Пецак, за що складає усім їм щиро подяку* (П. Гриценко). Указана тактика відображає зону перетину інтересів адресанта та адресата, об'єднує обох комунікантів навколо спільної справи – наукової діяльності.

Подяка переважно має конкретного адресата, тобто є індивідуалізованою. Адресант може називати всі наукові регалії того, хто йому допоміг (подяка І.П. Бондаренкові від Ю.О. Карпенка), або обмежуватися прізвищами вчених, відомих у певній галузі знань, коли немає необхідності подавати якусь додаткову інформацію або вказувати

на виконанні функції суб'єктами подяки (подяка П.Ю. Гриценка конкретним мовознавцям за цінні поради, редагування та рецензування). Зміст подяки містить підставу для її висловлення: 1) допомога в аналізі складного випадку, коли потрібно додатково залучити фахівця; 2) допомога під час створення великої за обсягом наукової праці; 3) потенційна допомога, що, може, й не буде надана. У конкретному випадку адресант або вербалізує заслуги адресата, або вони стають зрозумілими з указівки сфери його відповідальності. В обох комунікативних ситуаціях тактика подяки репрезентує внесок адресата в наукову діяльність адресанта.

Лексичними індикаторами розглядуваної тактики виступають однокореневі слова *подякувати*, *подяка* (що входить до складу стійкої сполуки *скласти подяку*), *вдячний*. Їхніми конкретизаторами, що уточнюють ступінь вдячності, є прислівники та прикметники.

Із приводу диференціації схвалення, похвали й компліменту серед дослідників немає однаковості. Суміжні позитивно-оцінні акти пропонують розрізняти за іллокутивними цілями. Оскільки адресант у науковому дискурсі не має на меті «визнання рис об'єкта оцінки позитивними» [2, с. 97], то в межах розглядуваної стратегії тактику схвалення не виокремлюємо.

Об'єктами схвалення вважають предмети, ідеї та явища, що не входять до кола особистих інтересів адресанта, а предмет оцінювання похвали – моральні та інтелектуальні параметри, вміння й вчинки іншої людини [2, с. 100], що становить професійний інтерес для адресанта. З огляду на специфіку наукового дискурсу, словникові дефініції інфлюктивних лексем і зафіксований фактичний матеріал вважаємо за можливе вирізнити тактику похвали й комплементу.

Похвалу потрактуємо як *добррозичливий відгук, позитивне оцінювання професійних якостей іншої людини*. Реалізуючи ці риси в певній діяльності, вона добивається професійних результатів, позитивне оцінювання яких витлумачуємо як комплімент. Мовленнєві ходи адресанта, скеровані на визнання наслідків розумової праці науковця, його фахових досягнень кваліфікуємо як такі, що задіяні в тактиці компліменту. Під час оцінювання результатів наукової діяльності об'єктами можуть бути концепції, здобутки, окремі досягнення як визнаних учених, так і дослідників-початківців.

Тактику *похвали* втілено у висловлюваннях, що характеризують уміння й навички дослідника аналізувати факти, точно кваліфікувати явища, напр.: *Крупеньова ґрунтовно й кваліфіковано її*

інтерпретувала (Ю. Карпенко); *Особливо розгалуженим та ефективним став аналіз гелоніма Крижоватка, де скупчено багато етимологічних знахідок і цікавих топонімічних думок* (Ю. Карпенко); *Учений слушно кваліфікує варіантність як закономірність фонографічного освоєння чужомовних запозичень ...* (Ю. Карпенко); *Добре продумана й аргументована українська передача оніма, пропонує А. Гудманяном, робить усі ці словники рекомендаційними* (Ю. Карпенко), а також стосуються інтелектуальних рис, наукових здібностей, напр.: *Автор виявляє тут обізнаність з великою кількістю праць різного наукового рівня і відстоює необхідність динамічного розгляду освоєння чужомовних онімів...* (Ю. Карпенко).

Серед типів категорії оцінки, запропонованих Н.Д. Арутюновою [1, с. 198], для опрацьованого матеріалу актуальними є інтелектуальний й телеологічний (пов'язаний із доцільністю, ефективністю використання чогось, методів, аспектів тощо). Останній затребуваний також під час реалізації комунікативної стратегії критики.

Н.О. Бігунова зауважує, що за відповідних умов комунікації в літературному художньому дискурсі та в кінодискурсі похвалу можна витлумачувати як комплімент або лестощі. Ідеться про позитивне оцінювання творів мистецтва, літератури й науки в присутності їхнього автора. У випадку позитивної оцінки їжі в ресторані або купленої в магазині їжі маємо справу зі схваленням, а позитивний відгук про страви, приготовлені кухарем, варто ідентифікувати як комплімент кулінарним вмінням, смаковим якість [2, с. 104].

У маніпулятивній стратегії позитиву серед компліментарних висловлювань вирізняють більше десяти семантичних різновидів. Дослідниця І.Ю. Шкіцька, вивчаючи в основному твори української літератури, зафіксувала такі типи компліментарних висловлювань: компліменти щодо вмінь, здібностей, можливостей та заслуг співрозмовника; компліменти, що характеризують інтелектуальні якості адресата; компліменти із загальною позитивною оцінкою; компліменти на позначення моральних якостей; компліменти щодо зовнішності; компліменти з акцентом на ділових якостях та професійній майстерності; компліменти з відзначенням предметів, об'єктів чи осіб, що мають відношення до адресата; компліменти на позначення рис характеру, індивідуальних особливостей; компліменти стосовно імені; компліменти щодо фізичної сили, віку, манери поведінки тощо [14, с. 262–284]. Такий спектр семантики компліментів зумовлено широким

розумінням компліментарного висловлювання авторкою, матеріалом дослідження (художнє та усне мовлення). У зафіксованій нами вибірці актуальними, реалізовуваними є окремі з існуючих, що пов'язуємо з відповідним матеріалом, специфікою розглядуваного дискурсу, можливостями його жанрів стосовно форми та змісту.

Інтенцією комунікативної *тактики компліменту* в лінгвістичному дискурсі є позитивне оцінювання досягнень автора певної наукової праці, визнання його заслуг авторитетним ученим. Указана тактика ґрунтується на максимі Дж. Ліча, що має забезпечити в процесі комунікації позитивну налаштованість. Семантичний діапазон оцінки *схвалення* → *похвала* → *захоплення*, визначений на основі трактування її семантики [5, с. 76], відображає ступені вираження позитивного оцінювання. У писемній формі лінгвістичного дискурсу йдеться про оцінювання внеску іншого дослідника відповідно до системи наукових цінностей ученого-адресанта. Тут відображено позитивний оцінний ланцюжок, що перебуває в центрі уваги аналізованої тактики, на відміну від негативного оцінювання, що розглядається нами в межах стратегії критики. Схвалення формують власне оцінні висловлювання, на відміну від захоплення, поваги, що функціонують як емоційно-оцінні мовленнєві акти [6, с. 191]. Комплімент кваліфікуємо як емоційно-оцінне висловлювання, як наслідок професійної діяльності вченого, що має вплив на особистість адресанта та на розвиток науки.

Визнання професійних досягнень, авторських здобутків, позитивне оцінювання наслідків чиєї-небудь діяльності, що перебувають в основі тактики компліменту, вчені висловлюють у статтях, напр.: *Ми не будемо заглядати в зміст етноніма русин, давньої назви українців. Найліпше на сьогодні це зробив В.Г. Склярєнко; Усю цю динаміку античної міфології в українській літературі блискуче описала Л.Т. Масєнко* (Ю. Карпенко), рецензіях та оглядах, напр.: *А взагалі дисертація Т.І. Крупеньової мені дуже подобається. Мабуть, її можна вважати **взірцевою** – саме такі описи ономастики класиків української літератури (і будь-якої літератури!) нині дуже потрібні; Внесок його в теорію літературної ономастики і в лінгвістичне лесезнавство слід оцінити як **вагомий*** (Ю. Карпенко). Предметом компліменту є власне наукова робота певного жанру, внесок дослідника.

Як видно з поданих вище прикладів, об'єктом похвали й компліменту завжди є конкретний дослідник, який якісно, сумлінно виконав певну ро-

боту, що й стало стимулом для реакції адресанта. Адресованість у розглядуваних тактиках двоекторна. Об'єктом оцінки може бути адресат або третя особа, що корелює з відповідними жанрами дискурсу: в статті ним є третя особа, в рецензії, огляді – конкретний автор. Позитивне оцінювання безпосередньо не стосується об'єкта похвали або компліменту в жанрі наукової статті, в рецензії ж воно безпосередньо скероване на нього. Часткова тотожність адресата та об'єкта компліменту можлива в рецензії, бо тут адресатом також є звичайний читач. У статті адресат і об'єкт оцінки не збігаються. Похвала й комплімент слугують своєрідним стимулювальним чинником для продовження діяльності того, хто заслужив схвалення адресанта.

Маркують позитивну оцінку в аналізованих тактиках прикметники й дієприкметники з позитивною семантикою (*докладний, продуманий, ефективний, аргументований, систематизований, глибокий, взірцевий, вагомий* тощо), прислівники (*блискуче, дуже, слушно, найліпше* та ін.), дієслова (*імпонує, подобається*) та іменники (*обізнаність, крок*). Опорні маркери можуть комплексно виражати похвалу або комплімент, напр.: *Загалом волинський словник В.П. Шульгача можна впевнено кваліфікувати як **помітний крок уперед** у розвитку цього **талановитого** вченого і як **визначний успіх** української ономастики* (Ю. Карпенко). Висхідна градація, інфосегмент-уточнення неабияк увиразнюють позитивне оцінювання, реалізуючи його за допомогою тактики похвали, напр.: ***Докладний, системний й глибокий аналіз (саме аналіз, а не купа переліків!) усіх онімів в усіх творах...*** (Ю. Карпенко).

Індексальними ознаками інфлуктивів як складника експресивів є експліцитність, оцінка, індивідуальний характер, референція успіхів [11, с. 183], певна демонстративність адресантом цінних для нього критеріїв, за якими він дає позитивну оцінку. Комплімент об'єктивно сприймається як визнання здобутків, коли висловлений особистістю, схвалюваною й поцінюваною в науковому співтоваристві, авторитетним ученим. Об'єднуючим елементом для розглядуваних тактик, вербалізованих за допомогою відповідних мовних індикаторів, є емоційний вплив, заґрунтований на вираженні позитивних почуттів адресанта щодо адресата [18; 21].

Інтенції аксіологічного вияву, як стверджує С.Т. Шабат-Савка, спрямовані на те, щоб щось оцінити [13, с. 121]. Тактика похвали має на меті оцінити якості, знання та вміння, а не показати прихильність, гарне ставлення, захоплення

[13, с. 127], а тактика компліменту – оцінити досягнення науковця. У лінгвістичному дискурсі оцінюють дослідження, досягнення певного автора, його рівень знань, внесок у науку, професійні вміння, заходи, ідеї, здійснений аналіз, використану методику тощо. На основну схвалювальну інтенцію накладаються додаткові інтенції: заклик до сумлінного продовження діяльності; передбачення враження, яке справить схвалюване адресантом на адресата; висловлення подяки за виконану роботу; підбадьорювання адресата, який доклав чималих зусиль для досягнення результату; переконання в унікальності схвалюваного; повідомлення про вплив схвалюваного на адресанта [11, с. 196]. У художньому дискурсі може реалізуватися й маніпулятивна інтенція, втілювана в компліментарних тактиках, на що вказують Н.О. Бігунова та І.Ю. Шкіцька [2; 14; 15, 16].

Висновки і перспективи. Комунікативні тактики побажання (із семантичними варіантами), подяки, похвали й компліменту, виокремлені в межах соціативно-інфлюктивної стратегії, спрямовані на відображення позитивного оцінювання адресата, його професійної діяльності, емоційного стану адресанта щодо його майбутнього чи минулого. Подяка, похвала й комплімент як тактики лінгвістичного дискурсу вченого апелюють до сфери минулого адресата, побажання – до його майбутнього. Зважаючи на це, перші з них слід схарактеризувати як комунікативні ходи, що базуються на завершених діях об'єкта позитивного оцінювання, а оптативний комунікативний хід – як такий, що зорієнтований на перспективу. Перспективу дослідження пов'язуємо з виокремленням та дослідженням естетичної стратегії в українському лінгвістичному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. М., 1999. 896 с.
2. Бігунова Н.О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання: монографія. Одеса, 2017. 580 с.
3. Бондар О.І. Японські граматичні аналоги українського інфінітива. Мова: структура, суспільство, культура: зб. наук. статей [До дня народження професора Бондаря Олександра Івановича]. Одеса, 2012. С.183–191.
4. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. М., 2009. 280 с.
5. Маркелова Т.В. Семантика и прагматика средств выражения оценки в русском языке. Филологические науки. 1995. № 3. С. 67–79.
6. Приходько Г.І. Мовленнєві акти оцінки в загальній типології мовленнєвих актів. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2015. Вип. 740-741. С. 189–192.
7. Славова Л.Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна: монографія. Житомир, 2012. 360 с.
8. Стернин И.А. Ведение в речевое воздействие. Воронеж, 2001. 252 с.
9. Стрій Л.І. Подяка як ритуальний мовленнєвий жанр політичного дискурсу. Записки з українського мовознавства : зб. наук. праць. Одеса, 2017. Вип. 24. Т. 2. С. 225–230.
10. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность. Л., 1990. 263 с.
11. Трофимова Н.А. Экспрессивные речевые акты в диалогическом дискурсе. Семантический, прагматический, грамматический анализ: монография. СПб., 2008. 376 с.
12. Трофимова Н.А. Экспрессивы: мнения и решения. Ученые записки. Т. 22: Современные проблемы филологии, межкультурной коммуникации и перевода. СПб., 2013. С. 77–88.
13. Шабат-Савка С.Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці, 2014. 412 с.
14. Шкіцька І.Ю. Компліментарні висловлювання із загальною оцінкою та оцінкою моральних якостей адресата в маніпулятивному дискурсі. Культура народів Причорномор'я. 2012. № 253. С. 186–189.
15. Шкіцька І.Ю. Маніпулятивна стратегія позитиву в українській мові: дис. ... доктора філол. наук. Тернопіль, 2012. 484 с.
16. Шкіцька І.Ю. Семантичні різновиди маніпулятивно спрямованих компліментарних висловлювань. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2014. Вип. III. С. 85–93.
17. Brown P., Levinson S. Politeness: some universals in language usage. Cambridge, 2004.
18. Bula D., Nawacka J. Proba klasyfikacji aktow mowy. Sociolingwistyka. Nr. 5. 1983. Warszawa-Katowice-Krakow. S. 31–46.
19. Grice H. P. Logic and Conversation. Syntax and Semantics. N. Y., 1975.
20. Leech G.N. Principles of Pragmatics. London, 1983. 257 p.
21. Norrick N. R. Expressive Illocutionary Acts. Journal of Pragmatics. No 2. 1978. P. 277–291.
22. Searle J. R. The classification of illocutionary acts. Language in society. 1976. № 5(1). P. 1–23.
23. Searle J.R., Vanderveken D. Foundations of Illocutionary Logic. Cambridge, 1985. 230 p.